

кроки, стрибки та ін. Деякі вправи з часом ускладнюються за рахунок підвищення швидкості, збільшення кількості разів, включення до роботи рук з гантелями, м'ячем. Також в інституті працюють багато спортивних секцій, де на тренуваннях також намагаються використовувати координаційну драбину. Для тренування спеціальних спортивних навичок поєднують звичайні вправи з вправами, які найбільш часто використовують у конкретному виді спорту. Наприклад, в ході тренувань представників секції легкої атлетики використовують вправи на координаційній драбині з бігу, стрибками та ін.; для тих, хто займається ігровими видами спорту – боксові рухи, рухливі вправи та ін.

Отже, навчальні заняття із фізичного виховання студентів ДЮІ на основі розумного використання комплексу вправ із застосуванням координаційної драбини будуть ефективними, якщо:

- розробити методику застосування комплексу вправ через використання координаційної драбини на заняттях із фізичного виховання студентів;
- створити ефективні умови для вільного вибору кожним студентом виду фізичних вправ у відповідності з індивідуальною своєрідністю спортивних інтересів та рухових здібностей;
- забезпечити єдність і взаємозв'язок засвоєння компонентів змісту навчальної програми з фізичного виховання із використанням комплексу вправ через використання координаційної драбини.

Висновок. Застосування координаційної драбини у навчально-виховному процесі з фізичного виховання студентів ДЮІ може сприяти зміні негативного ставлення студентів до навчальних занять із фізичного виховання, вона є дієвим засобом покращання рівня їхнього здоров'я, можливості регулювати свою рухову активність, підтримувати необхідний рівень фізичної і функціональної підготовленості, оволодівати засобами професійно-прикладної фізичної підготовки.

Список бібліографічних посилань

1. Щербакова Е. В., Нечаєва Т. М., Кузнєцова Т. А. Системный подход к совершенствованию образовательной деятельности среди вузов. *Современные проблемы науки и образования*. 2006. № 1. С. 108–109.
2. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення : навч. посіб. Київ : Олимп. лит., 2010. 248 с.
3. Сапегіна І. О., Шепеленко Т. В., Лучко О. Р. Використання координаційної драбини у навчально-тренувальному процесі зі студентами різних спеціалізацій в УкрДУЗТ // *Здоровье, спорт, реабилитация* : зб. пр. наук.-метод. конф. Ростов н/Д., 2016. С. 53–55.
4. Шепеленко Т. В., Довженко С. С., Шатов А. В. Основні напрямки використання засобів фізичної культури в УкрДУЗТ // *Фізична реабілітація та рекреаційно-оздоровчі технології* : тез. доп. / КПІ. Київ, 2016. С. 120–123.
5. Darst P. W., Pangrazi R. P. *Dynamic physical education for secondary school students*. 6th ed. San Francisco [etc.] : Pearson Benjamin Cummings, 2009. XIV, 560 p.

Одержано 21.10.2019

УДК 351.74(477)

Сергій Володимирович ІВАНОВ,

доктор юридичних наук,

доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстику факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-8575-974X>

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА РЕАЛІЗАЦІЄЮ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Ефективність реалізації державної митної політики в Україні безпосередньо залежить від приведення національного законодавства у відповідність до європейських стандартів упорядкування сфери зовнішньоекономічних відносин, що дозволить мінімізувати негативний вплив від загроз економічній безпеці держави, забезпечивши нашій країні можливість широкої участі у торгівельно-економічних відносинах із багатьма країнами світу. Одним із кроків у цьому напрямі має стати встановлення на нормативному рівні чіткої та неупередженої процедури забезпечення законності державного управління, упорядкування існуючих способів її втілення, першочергове місце серед яких належить контролю. Необхідність цього зумовлена тим, що прийняття нормативно-правових актів, які визначають механізм та форми реалізації державної митної політики, потребує опрацювання дієвих засобів дотримання встановлених у них правил та реалізації відповідних їх приписів. Таким чином, в рамках реалізації державної митної політики в Україні важливого значення набуває забезпечення законності державного управління у сфері забезпечення митних інтересів та забезпечення митної безпеки України за допомогою митно-тарифних та нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі. Це досягається за допомогою застосування такого способу забезпечення законності державного управління як контроль.

Митна політика України взагалі, а також заходи щодо забезпечення її реалізації та розвитку, завжди були в центрі уваги науковців та практиків, що сприяло змістовному опрацюванню основних питань теорії та практики митної політики та митної справи. Однак, зміни у соціально-економічній системі держави, характері та меті державного управління у цій сфері, що відбуваються в Україні, істотно вплинули на сферу митних правовідносин. Тому постійно

залишаються актуальними питання розвитку та удосконалення державної митної політики та діяльності безпосередніх суб'єктів її реалізації.

Стосовно методів контролю за реалізацією державної митної політики в Україні, то це питання дещо залишалося поза увагою науковців та практиків, або розглядалося фрагментарно в межах опрацювання інших проблем. Але, зміни у структурі та ролі державних органів, на які покладено обов'язок щодо реалізації державної митної політики, які відбулися останнім часом, зміни в правових умовах здійснення митної справи у зв'язку із укладенням Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони – все це обумовлює потребу окремого аналізу цього питання. Його результати мають стати одним із кроків щодо формування процедури забезпечення законності державного управління у митній сфері, умовою упорядкування існуючих способів її забезпечення.

Контроль за реалізацією державної митної політики в Україні виступає не тільки як організаційно-правовий засіб, що сприяє забезпеченню законності у митній сфері, він також є засобом забезпечення ефективної реалізації цього напряму державного управління, створюючи умови для захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України. І у такому значенні контролю у цій сфері додаткової актуальності набуває питання шляхів розвитку відповідних методів його здійснення.

Як певне узагальнення аналізу питання контролю, як функції державного управління, пропонуємо державний контроль за реалізацією державної митної політики в Україні визначити як здійснювану на підставі закону діяльність уповноважених органів влади (суб'єктів контролю) із спостереження за станом реалізації державної митної політики шляхом здійснення комплексу дій і системи заходів з перевірки або встановлення її відповідності існуючій системі принципів та визначеним напрямів діяльності держави у цій сфері з метою виявлення та запобігання порушення вимог митного законодавства, досягнення максимальної ефективності від реалізації державної митної політики задля захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України.

Запропоноване визначення, як вважаємо, системно характеризує досліджуване явище, відображуючи його найбільш істотні риси, як однієї із основних функцій державного управління, та дає можливість скласти комплексне уявлення про його роль стосовно реалізації державної митної політики в Україні.

Щодо методів державного контролю за реалізацією державної митної політики в Україні, то за своєю сутністю та спрямованістю вони в цілому будуть відповідати загальним методам контролю у інших галузях та сферах державного управління. Це пояснюємо тією обставиною, що досліджуваний засіб забезпечення законності у митній сфері (державний контроль) є загальним за змістом для державного управління в цілому. Він є типовим засобом впливу на відповідні відносини, а тому те, як він реалізується, є спільним для більшості галузей та сфер державного управління. Відмінності у виборі методів контролю, як ми вважаємо, пов'язуються із об'єктом контролю (державна митна політика), суб'єктам контролю (уповноважені на формування та реалізацію державної митної політики органи влади), критеріями контролю (закони та напрями діяльності держави у митній сфері), результатами контролю (стан розвитку митних правовідносин, здійснення митної справи в країні, обсяг надходження митних платежів тощо).

Стосовно визначення різновидів основних методів державного контролю за реалізацією державної митної політики в Україні, то насамперед з'ясуємо сутність цього явища. Методи державного контролю у досліджуваній сфері повинні становити визначені в законі та апробовані на практиці способи пізнання такого явища, яким виступає державна митна політика, стан її реалізації. Причому ці способи повинні забезпечувати можливість сприйняття суб'єктом контролю відповідних даних про об'єкт спостереження – державну митну політику, надаючи можливість отримання оперативних даних про цю політику та стан її реалізації. В іншому випадку уживання тих чи інших способів та прийомів контролю, які не здатні забезпечити надходження достовірної інформації, не сприяють встановленню відповідності цієї політики системі принципів та напрямів діяльності держави у митній сфері не має сенсу, а сама концепція контролю в цій сфері втрачає сенс.

Характеризуючи методи державного контролю за реалізацією державної митної політики, слід зауважити, що вони становлять систему способів та прийомів, що притаманні такій галузі діяльності як державне управління.

Таким чином, методи державного контролю за реалізацією державної митної політики в Україні слід характеризувати як конкретні способи та прийоми діяльності уповноважених державних органів у цій сфері, які використовуються під час здійснення ними державного контролю за станом державного управління сферою митних відносин та здатні забезпечити під час спостереження за нею пізнання різних аспектів (сторін) її прояву.

В контексті наведеної характеристики сутності методів державного контролю звернемо увагу на позицію, відповідно до якої «методи управлінської діяльності – це способи і прийоми аналізу та оцінювання управлінських ситуацій, використання правових і організаційних форм, впливу на свідомість і поведінку людей у керованих суспільних процесах, відносинах і зв'язках» [1, с. 102]. Цікавим для нашого дослідження в ній є те, що ці методи розглядаються не лише як пасивні способи і прийоми аналізу стану реалізації, зокрема державної митної політики в Україні, а й визначаються, як засоби впливу на поведінку керованих суспільних процесів, відносин і зв'язків. Тобто, вже саме застосування тих чи інших методів державного контролю здатне позитивно вплинути на стан регулювання певних суспільних відносин або на результати тієї чи іншої діяльності. Наприклад, в частині припинення розвитку негативних процесів, скасування неналежним чином підготовлених управлінських рішень, відмови від продовження участі у певних зв'язках тощо. І в такому розумінні цих методів вони, як частина державного контролю, додатково характеризують його як дієвий засіб забезпечення законності та підтримання належного стану розвитку суспільних відносин у будь-якій

сфері державного управління. Це акцентує увагу на тому моменті, що суб'єкти контролю мають виважено підходити до вибору тих чи інших методів контролю, які б відповідали характеру об'єкту контролю, забезпечуючи максимальну ефективність від реалізації цієї функції державного управління.

Як узагальнення наведеного щодо питання методів контролю за реалізацією державної митної політики в Україні, погодимося із думкою О. Ф. Андрійко, що вибір і застосування методів залежить від органу, що здійснює контроль, та характеру самої діяльності, що підлягає контролю [2, с. 24]. На цій підставі з урахуванням кола основних суб'єктів контролю за реалізацією державної митної політики в Україні (Комітет з питань податкової та митної політики Верховної Ради України, Адміністрація Президента України, Кабінет Міністрів України, керівництво Державної фіскальної служби України тощо), а також специфіки самого об'єкта контролю, до переліку основних методів контролю у цій сфері віднесемо такі способи та прийоми його здійснення, як:

- аналіз (зокрема економічного стану здійснення митної справи в країні, обсягу надходження митних та інших платежів, а також аналіз інформаційно-документальних даних про результати реалізації державної митної політики);
- аудит (зокрема, діяльності Державної фіскальної служби України та її структурних підрозділів, відповідальних за здійснення митної справи);
- витребування звітів та заслуховування інформації (зокрема, від Державної фіскальної служби України та її структурних підрозділів, відповідальних за здійснення митної справи, а також інших центральних органів виконавчої влади та окремих органів місцевого самоврядування, які мають інформацію про стан реалізації державної митної політики);
- експертиза (правова, фінансово-економічна, антикорупційна відповідних проєктів актів, в яких знаходять своє закріплення ті чи інші елементи державної митної політики);
- експертна оцінка ситуації у сфері реалізації державної митної політики;
- інспектування (перевірка, обстеження, ознайомлення з фактичним станом справ на місцях) (обстеження і вивчення стану і діяльності окремих структурних підрозділів Державної фіскальної служби України, відповідальних за здійснення митної справи, за результатами чого складається аналітична довідка чи доповідна записка);
- моніторинг (окремих напрямків реалізації державної митної політики, за результатами якого складається аналітична довідка чи доповідна записка).

Вважаємо, що системне застосування суб'єктами державного контролю у досліджуваній сфері наведених вище методів його здійснення, на що нами окремо було акцентовано увагу, здатне забезпечити отримання ними об'єктивної та достовірної інформації про стан справ у цій сфері. Ця інформація є основою для ухвалення управлінських рішень щодо усунення причин та умов, що перешкоджають належній реалізації державної митної політики, а також є основою розробки і втілення заходів щодо покращення стану справ у цій сфері.

До числа заходів, які визначатимуть шляхи розвитку методів контролю за реалізацією державної митної політики в Україні, як вважається, слід віднести:

1) Враховуючи виключно правовий характер здійснення функції контролю, є необхідність передбачити нормативне закріплення організаційних та правових засад здійснення державного контролю у досліджуваній сфері, або, що є більш доцільним, забезпечити однакове вирішення цих питань в єдиному акті щодо тих галузей державного управління, які безпосередньо стосуються забезпечення економічної безпеки України (господарська, фінансова, фіскальна та митна сфери).

2) Існує потреба у чіткому визначенні кола суб'єктів контролю – уповноважених органів державної влади, розмежувати їх компетенцію щодо здійснення контролю за реалізацією державної митної політики в Україні, визначити повноваження суб'єктів формування та реалізації державної митної політики в частині закріплення права на проведення відповідних методів спостереження, а також вирішити на належному рівні питання взаємодії між суб'єктами контролю у цій сфері.

3) Доручити Державній фіскальній службі України розробку методичних рекомендацій з питань оцінки ефективності реалізації державної митної політики та здійснення митної справи в Україні, в яких би знайшли своє відображення питання об'єкта та предмету державного контролю у цій сфері, прав та обов'язків суб'єктів контролю та суб'єктів інформування за результатами контролю, способів та прийомів здійснення контролю, оформлення його результатів. а також примірний перелік заходів щодо усунення виявлених недоліків.

4) Вважаємо доцільним запропонувати створення на базі Державної фіскальної служби України Центру моніторингу реалізації державної митної політики та здійснення митної справи в Україні, який би з використанням сучасних інформаційно-комунікативних технологій здійснював збір, аналіз, узагальнення всього масиву інформації, яка отримана суб'єктами державного контролю у цій сфері, з наступною підготовкою та направленням зацікавленим суб'єктам (Комітет з питань податкової та митної політики Верховної Ради України, Адміністрація Президента України, Кабінет Міністрів України, керівництво Державної фіскальної служби України тощо) відповідної інформації для підготовки та ухвалення необхідних управлінських рішень в частині корегування державної митної політики. Тому погодимося із думкою, що одним із напрямків підвищення ефективності контролю є створення координаційного органу у сфері контрольної діяльності [3, с. 18], де таким органом у сфері контрольної діяльності за реалізацією державної митної політики та здійсненням митної справи в Україні і може бути вказаний вище Центр.

5) Здійснення державного контролю у досліджуваній сфері передбачає застосування низки методів (аналіз, аудит, інспектування, моніторинг та ряд інших), в основі яких лежить порівняння досліджуваного об'єкту із певними

правилами, нормами, стандартами у цій сфері, які характеризують бажаний стан реалізації державної митної політики. Саме тому одним із шляхів розвитку методів контролю за реалізацією державної митної політики є опрацювання відповідних критеріїв, які здатні були б не тільки повно та всебічно охарактеризувати її, а також сприяти отриманню об'єктивних результатів контролю її реалізації. Відповідні контрольні заходи мають орієнтуватися на систему таких критеріїв, що дозволяє отримати комплексну характеристику реального стану здійснення державної митної політики, а також опрацювати заходи щодо корегування її реалізації задля досягнення контролем його цілей та завдань. З цього приводу слушно вказано, що державний контроль за своєю сутністю спрямований на перевірку діяльності органів державної влади, посадових осіб та державних службовців, відповідності її завданням держави [2, с. 15], тобто відповідності державної митної політики її завданню із захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки (ст. 5 Митного Кодексу України).

Вважаємо, що реалізація цих заходів за означеними напрямками (нормативним, організаційним, методологічним, координаційним та функціональним) розвитку методів контролю за реалізацією державної митної політики в Україні здатна забезпечити не тільки підвищення дієвості здійснення державного контролю в досліджуваній сфері, а, що є мабуть основним, підвищити ефективність державної митної політики в країні.

Як перспективні напрями подальших наукових досліджень питання реалізації державної митної політики та контролю за її здійсненням, слід вважати проблематику приведення національного законодавства у відповідність до європейських стандартів регулювання сфери зовнішньоекономічних відносин, визначення критеріїв оцінювання ефективності її здійснення, а також оптимізації системи суб'єктів реалізації державної митної політики в Україні. У вирішенні досліджуваних питань слід дотримуватися саме такого комплексного підходу, в межах якого одночасно будуть враховані питання засад та форм реалізації державної митної політики, організації та здійснення контролю за цим процесом, оцінки його ефективності та результативності, а також діяльності суб'єктів. Своєчасне та належне втілення вказаних вище рішень буде сприяти ефективнішій реалізації державної митної політики та досягненню її мети – створення передумов для захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України.

Список бібліографічних посилань

1. Державне управління : навч. посіб. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко ; за ред. А. Ф. Мельник. Київ : Знання-Прес, 2003. 343 с.
2. Андрійко О. Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 1999. 38 с.
3. Єдинак Т. С., Павлишен О. В. Контроль як функція державного управління: сутність та класифікація. *Вісник Академії митної служби України. Серія: Державне управління*. 2011. № 1. С. 12–18.

Одержано 21.10.2019

УДК 340.94(477)

Станіслав Юрійович ІВАНОВ,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0166-9016>

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ЗА ДОБИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (1917–1921 РР.)

На сучасному етапі розвитку України особливий інтерес викликає питання формування та функціонування правоохоронних органів в окремі історичні періоди. Оскільки становлення нової моделі цих органів у сучасних умовах не можливе без врахування попереднього історичного досвіду. Створення системи правоохоронних органів за доби української революції 1917–1921 рр. відбувалося у не сприятливих військово-політичних умовах, що в де чому були подібними до сьогодення.

Перші спроби формування власної правоохоронної системи діями УЦР слід віднести до листопада 1917 р. На той час на території УНР діяли правоохоронні органи, зокрема міліція, сформовані Тимчасовим урядом.

Правову базу організації та діяльності міліції на території УНР становило «Тимчасове положення про міліцію» [1, с. 130], затверджене постановою Тимчасового уряду від 17 квітня 1917 р. Положення визначало міліцію у якості виконавчого органу державної влади на місцях, підвідомчого земським та міським громадським управлінням. Міліцейський штат складався з начальників міліції і їх помічників, дільничних, які теж мали помічників, старших міліціонерів і міліціонерів. Виконуючи службові обов'язки, міліціонери мали бути у формі встановленого зразку. На озброєнні тогочасної міліції перебувала холодна зброя та револьвери. Працювати у міліції мали особи з російським підданством (на той час Закон про громадянство УНР ще не ухвалили), які досягли 21 року. Щодо керівних посад, то їх отримати могли тільки особи, що мали вищу або середню освіту. Починаючи з дільничних було достатньо просто бути писемним.